

Verslag hoorzitting

Verslag van de hoorzitting van de Commissie Preventie gehoorschade, gehouden op 1 juli 2022 voor het advies *Gehoorschade door versterkte muziek*.

Aanwezig van de commissie:

- Prof. dr. J. Oosterlaan, *voorzitter*
- Prof. dr. Ir. W.A. Dreschler
- Dr. ir. J.A.P.M de Laat
- Dr. G.J.M.W. van Thiel
- Dr. L.V. Straatman
- Mr. dr. R.E. van Hellemond, *secretaris*
- Dr. F.L. Büchner, *secretaris*
- Dr. S. Kunst, *secretaris*

Aanwezig van de genodigden:

- Nicolette Barkhof, Koninklijke Horeca Nederland (KHN), beleidsadviseur, en Jan Grieve, advies en ingenieursbureau (adviseur KHN)
- Berend Schans, VNPF (Vereniging Nederlandse Poppodia en -Festivals), directeur
- Willem Westermann, VVEM (Vereniging van Evenementenmakers)

Schriftelijke inbreng:

- De vereniging voor podiumtechnologie (VPT) – niet aanwezig bij de hoorzitting
- De Vereniging Nederlandse Poppodia en -Festivals (VNPF) en de Vereniging van Evenementenmakers (VVEM), gezamenlijk stuk.

Opening

Er wordt gestart met een korte voorstelronde. Vervolgens delen de aanwezigen hun kijk op het onderwerp. Hun belangrijkste aandachtspunten en pleidooien voor de commissie worden in dit verslag samengevat.

Vereniging Nederlandse Poppodia en -Festivals (VNPF)

VNPF benoemt dat in de eerste adviesvraag van de secretaris naar voren komt dat gehoorschade een breed probleem is, maar dat onduidelijk is in welke mate de muzieksector daaraan bijdraagt. Ook geeft VNPF aan dat kinderen steeds vaker gehoorschade hebben, terwijl die nauwelijks naar poppodia en festivals gaan. Ook stelt VNPF dat Daarnaast, de mensen die evenementen van VNPF bezoeken niet vaak gaan en wanneer ze er zijn, maar een beperkte tijd aanwezig zijn.

Volgens VNPF neemt de sector deze problematiek zeer serieus. De leden van VNPF nemen daarin al geruime tijd hun verantwoordelijkheid, met beperkte middelen. Het personeel wordt opgeleid in bescherming van het gehoor en wordt ook regelmatig gecontroleerd op het gebruik van gehoorbescherming. Ook ziet VNPF dat het publiek zich in toenemende mate beschermt tegen hoge geluidsniveaus door middel van gehoorbescherming.

Volgens VNPF is het overheidsbeleid gefragmenteerd. De stappen die zijn gezet door de sector zelf laten positieve resultaten zien. VeiligheidNL doet regelmatig onderzoek naar bijvoorbeeld hoeveel mensen er gehoorbescherming dragen.

VNPF meent dat het voor de sector moeilijk wordt om een maximumniveau van 100 dB(A) over een uur toe te passen, zoals de WHO adviseert. Met name voor binnenlocaties zal dat lastig zijn. Het betekent een enorme afname in de geluidsdruk. De VNPF verwacht dat de bereidheid

van de locaties om zich te verbinden aan het convenant zal afnemen als die norm wordt ingevoerd. Doorgaan met de campagnes die nu worden gevoerd en deze uitbreiden en andere partijen erbij betrekken levert volgens VNPF meer resultaat op dan puur het terugdraaien van de volumeknop. VNPF benoemt dat binnen het convenant al wordt gewerkt aan de zes punten die zijn opgenomen in het WHO-advies. Alleen de maximale geluidsnorm die de WHO adviseert wordt niet toegepast.

De commissie vraagt waarom er weerstand wordt verwacht met de verlaging van de norm. Er zijn immers ook partijen die zich afvragen waarom het zo hard moet (o.a. patiënten en onderzoek van VeiligheidNL).

VNPF antwoordt dat de maximale norm niet altijd meteen wordt ingezet en dat veel concerten en evenementen onder die 103 dB blijven. Er wordt ook differentiatie ingezet ten aanzien van leeftijdsdoelgroepen. De mogelijkheid om naar die 103 dB te gaan heeft volgens VNPF ook te maken met de wens om dynamiek aan te brengen in het programma. En het publiek vraagt er soms om hardere geluidsniveaus. Beleving is belangrijk. VeiligheidNL was van plan een onderzoek uit te voeren naar muziekbeleving en geluidsniveaus, maar dit is niet doorgegaan vanwege de COVID-19-pandemie. Dit wordt nu weer opgestart.

VNPF zegt dat uit de eerste meetgegevens van muziekniveaus blijkt dat locaties zichzelf corrigeren. Er was aan het begin van het convenant bij de leden wel wat koudwatervrees, maar nu willen ze ermee doorgaan.

VNPF zegt niet tegen regelgeving te zijn, helemaal als het gaat om afspraken die binnen Europa uniforme zijn, omdat artiesten rondreizen en verschillende landen aandoen. De vraag is volgens VNPF wel hoe dat gehandhaafd wordt. Volgens VNPF is er mogelijk sprake van rechtsongelijkheid: versterkte muziek moet zich dan aan regelgeving moeten houden en symfonische muziek niet, terwijl die wel dezelfde niveaus haalt. Volgens VNPF zou een maximale geluidsnorm dan breder getrokken moeten worden naar al het geluid in recreatieve sfeer. VNPF verwacht dat het voortzetten van de huidige zelfregulatie beter werkt. Leden zijn gebaat bij een zo veilig mogelijke omgeving waarbij bezoekers graag terugkomen.

Vereniging van Evenementenmakers (VVEM)

VVEM benadrukt dat de sector betrokken is bij alle beleidssporen en met name kennis en wetenschap zeer belangrijk is. De sector is al sinds 2000 bezig met het onderwerp, toen binnen de arbowetgeving met beperking van geluid (toen nog 105 dB), wat eigenlijk als voorloper van het convenant van 2011 beschouwd kan worden. Wanneer de hele keten goed geïnformeerd en alert is geeft dat volgens VVEM de mogelijkheid om dingen te doen die gedragen worden door de hele keten.

Volgens VVEM is de sector een belangrijk onderdeel van geluidsblootstelling, maar wel voor korte tijd en daardoor misschien toch maar een kleine factor (en mogelijk ook qua intensiteit), bijvoorbeeld vergeleken met het (te) lang en (te) hard luisteren van muziek via oortjes.

VVEM zegt tevreden, en ook wel verrast, te zijn door het aantal mensen dat oordoppen draagt. Ook constateert de VVEM dat de mensen achter de schermen het meer dan voorheen heel logisch vinden om bezig te zijn met geluid. Volgens VVEM is het dan ook belangrijk om door te gaan op alle beleidssporen.

Het WHO-rapport beschrijft volgens VVEM heel goed wat er in de keten nog gedaan kan worden (en de noodzaak daarvan). VVEM vindt het van belang het hele rapport te beschouwen, en niet alleen het deel over de norm. Ook komt uit het rapport naar voren wat de keten allemaal

al heeft bereikt, ook samen met andere landen. Volgens VVEM is binnen de popmuziek een bepaalde vorm van synchronisatie belangrijk en ook mogelijk (als het hier gebeurt dan ook daar). Zo noemt VVEM het voorbeeld van Noorwegen in het WHO-rapport over de kleine locaties (p23). Want op kleine locaties die niet zijn gebouwd voor muziekoptredens ligt een uitdaging. Als je in dat soort locaties terug wil naar die 100dB (en dat was het doel in Noorwegen) vergt dat ingrijpende aanpassingen: verlaagd plafond, geluidsabsorberende wandpanelen, nieuw geluidssysteem, ander podium, bar verplaatsen en andere apparatuur voor de technicus. VVEM geeft aan dat partijen in Nederland meedoen aan het convenant uit enthousiasme en dat er geen (verbouwings)middelen beschikbaar zijn gesteld. VVEM oppert dat stimulerend beleid waarbij per locatie gekeken wordt wat nodig is om te kunnen verbeteren beter werkt dan een BOA langs sturen. Het gaat dan om verbeteringen aan de akoestiek. VVEM merkt op dat het niet altijd mogelijk is om geluid goed te meten op een 15-minuten schaal en denkt dat het beter is om meer te werken met slimme begrenzers in de geluidsinstallatie.

Over de WHO-norm van 100 dB zegt de VVEM te zien dat het vaak heel goed gaat, maar ook moeilijk is. Dat zit hem volgens VVEM voor een deel in de dynamiek. Dansen gebeurt ongeveer vanaf 96dB, maar dat hangt ook af van de geluidsinstallatie. Bij grote locaties met mechanische muziekversterking bevindt het geluidsniveau zich meestal tussen 97 en 100-101dB. Bij livemuziek is dat tussen 96 en de 103 dB. Dat zijn de snelle ruwe getallen die ook zijn doorgegeven aan VeiligheidNL. Grote binnenlocaties zijn dus meestal geen probleem volgens VVEM. En buitenlocaties blijven eigenlijk altijd binnen de waardes omdat je niet harder mag in het kader van de omgeving. Bij de kleine binnenlocaties gaat het vaak mis volgens VVEM. In 2019 was er bij 87% van de gemeten activiteiten (1 gemeten dag) een overschrijding. Wanneer je dit bekijkt naar de gemeten uren, dan is er in 3% een overschrijding. Alle locaties handhaven is een uitdaging volgens VVEM. Door de metingen, die ook anoniem met de overheid worden gedeeld, is van een aantal locaties bekend dat er veel overschrijdingen zijn. VVEM stelt voor dat locaties elkaar daarop aanspreken en op hun verantwoordelijkheid wijzen. Dat is volgens VVEM een mooier systeem dan wetgeving en de 'geluidsboa'.

VVEM geeft aan dat binnen de branche wordt gewerkt met differentiatie naar leeftijd, gelijk het WHO-rapport. Het gaat dan wel om de doelgroep waarvoor het evenement is georganiseerd. Voor gemengde doelgroepen is het lastig.

Ook wijst VVEM erop dat de 103 dB niet overal wordt bereikt. In een ruimte zijn ook zones waar het juist minder hard is. Het is volgend VVEM van belang bezoekers daarover te informeren, zodat ze zelf kunnen kiezen.

Zin uit het WHO-rapport (p59) geeft het goed weer 'bij een lagere normering hoort flankerend beleid, educatie en geld'.

VVEM vindt het positief dat er in Nederland goed wordt samengewerkt tussen de brancheverenigingen, de overheid en VeiligheidNL. En goed om te zien dat er al veel stappen zijn gezet. Volgens de VVEM is het goed om internationaal om tafel te gaan zitten, omdat het WHO-rapport via de Europese unie kan leiden tot wet- en regelgeving.

VVEM noemt het belang van good practices, die ten opzichte van best practices als voordeel hebben dat ze breder te implementeren zijn. VVEM meent dat het convenant kan dienen als goed voorbeeld binnen de regelgeving en dat het dus niet een kwestie is van of convenant of regelgeving.

Volgens VVEM gaat het dragen van oordoppen goed, naast het verlagen van het geluidsniveau.

Kunnen we geleidelijk lager gaan dan de 103dB? Volgens VVEM kan dat, mits er ruimte blijft om dynamiek aan te brengen in het geluid en het gevoel dat het geluid geeft in het lichaam van bezoekers behouden kan blijven. Het is daarbij van belang ook te kijken naar dB(C). Bij een goede dB(C)-waarde is het volgend VVEM goed mogelijk om een lage dB(A)-waarde te houden. Daar kan de kennis en wetenschap aan bijdragen.

Koninklijke Horeca Nederland (KHN)

De huidige situatie is moeilijk volgens KHN. Twee jaar corona heeft sporen achter gelaten en de branche heeft nu te maken met personeelstekorten en hogere prijzen voor levensmiddelen en energie. Er is dus op dit moment geen ruimte om te investeren en KHN verwacht dat dat de komende jaren ook zo zal zijn.

KHN benoemt dat het lastig is om wetenschappelijk vast te stellen welke maatregelen effectief zijn, omdat je mensen niet zomaar kan blootstellen aan te hard geluid. Dat betekent volgens de branchevereniging niet dat er geen maatregelen genomen moeten worden, maar wel dat die maatregelen alleen op vrijwillige basis genomen kunnen worden. Daarnaast blijft het belangrijk om meer onderzoek te doen naar bijvoorbeeld stiltezones.

KHN benoemt dat niet duidelijk is wat de grootste bijdrage levert aan gehoorschade. Andere bronnen van geluid, zoals het luisteren naar muziek via oortjes, spelen ook een rol. Bepaalde smartphones hebben waarschuwingssystemen en er zijn apps die het geluid meten, maar een volledig overzicht van de blootstelling aan alle soorten geluid over een langere periode is er niet.

KHN zegt voorstander te zijn van een grote landelijke campagne om de kennis over gehoorschade bij het publiek beter bekend te maken. In de horeca worden er minder oordoppen gedragen dan bij concerten en evenementen. Inzetten op dat het normaal is om oordoppen te dragen. En dat de leden ook altijd aanbieden zodat het publiek het ter plaatse kan kopen. Ook inzetten op gratis hoortesten bij jongeren voor vroege opsporing van beginnende gehoorschade. Dat kan dan meteen een begin van een monitoringssysteem zijn.

KHN wijst erop dat de WHO-systematiek voor certificering ten aanzien van de inrichting van de ruimte behoorlijk ingewikkeld is: er is apparatuur nodig en een adviseur en het soort ruimte is van belang. Voor horecabedrijven, waar vaak sprake is van een kleinere ruimte waardoor geluid moeilijker te beheersen is, wordt zo'n systeem simpelweg te duur. Het onderzoek kost al een paar duizend euro en dan moeten de maatregelen die daaruit voortvloeien nog genomen worden.

Ook geeft KHN aan dat er al sterke regulering vanuit de milieuwetgeving bestaat. Aan de buitenkant mogen horecabedrijven maar 30dB produceren. Ze moeten hiervoor een akoestisch onderzoek laten uitvoeren en de resultaten daarvan zijn bekend bij de gemeente en de omgevingsdiensten. Er vinden ook regelmatig controles plaats. Hierdoor haalt de meerderheid van de horecabedrijven in de nacht niet eens de WHO-norm van 100 dB. Een deel zit wel boven de WHO-norm, zoals bedrijven in de topcategorie en in horecaconcentratiegebieden, die vaak een specifieke doelgroep hebben.

KHN vraagt zich naar aanleiding van het WHO-rapport onder meer af wat het effect is van stiltezones en van laagfrequent geluid en welke maat het best gehanteerd kan worden: dB(A) of dB(C)? Hier zou volgens KHN onderzoek naar moeten worden gedaan.

KHN merkt op dat veel horecabedrijven zijn gevestigd in de grensgebieden. Eenheid in de regels is daarom noodzakelijk voor een gelijk speelsveld.

KHN is nu geen partner in het convenant. De leden zijn niet tegen de doelstellingen van het convenant, die ondersteunen ze, maar bij aansluiting moeten ze nu een monitoringssysteem opzetten, waarmee ze worden belast met extra kosten en administratieve handelingen. KHN vraagt zich af of in plaats daarvan niet de akoestische rapporten die er al liggen gebruikt kunnen worden. Daarover voert KHN gesprekken met het Ministerie van VWS. Daarnaast vertegenwoordigd horeca Nederland niet de hele horeca, ongeveer de helft is lid.